

Ένα κείμενο του 1896 του Αλέξανδρου Παπαδιαμάντη για το Νέο Έτος

/ [Επιστήμες, Τέχνες & Πολιτισμός](#)

Χρόνια Πολλά... Καλή Χρονιά!!!

Υπάρχει ένα όχι πολύ γνωστό φιλολογικό σημείωμα του Αλέξανδρου Παπαδιαμάντη, το οποίο υπό μορφή πρωτοχρονιάτικου άρθρου δημοσιεύθηκε πριν από 115 χρόνια στην αθηναϊκή εφημερίδα «Ακρόπολις».

Έχει τον τίτλο «Οιωνός», τίτλος ο οποίος σχετίζεται με την περίφημο ομηρικό στίχο -αποφθεγματική ρήσι/ομολογία φιλοπατρίας- (στο Μ 243) της Ιλιάδος: ΕΙΣ ΟΙΩΝΟΣ ΑΡΙΣΤΟΣ, ΑΜΥΝΕΣΘΑΙ ΠΕΡΙ ΠΑΤΡΗΣ (= Ένα είναι το καλύτερο σημάδι, ο καλύτερος οιωνός: το να πολεμάει κανείς υπερασπιζόμενος την πατρίδα του).

Σε αυτό το πρωτότυπο (και απίστευτα επίκαιρο) δημοσίευμα, ο άγιος της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας ενώ ξεκινά με μια διάθεσι φιλολογική (στην εισαγωγή του κάνει τρεις κειμενικές αναφορές σε αντίστοιχους κλασσικούς συγγραφείς, Όμηρο, Κικέρωνα και Πλάτωνα), συνεχίζει με μια σύντομη διήγησι, την οποία χρησιμοποιεί ως παράδειγμα (λίαν τολμηρό και στην σύλληψι και στην διατύπωσι -ειδικά στο β' μέρος του- όπως ίσως καταφέρουμε να καταδείξουμε σε προσεχή αναφορά μας) για το άστοχο της αναζήτησης «οιωνών, καλών δηλ. σημαδιών και ευνοϊκών προβλέψεων.

«Οι μόνοι αληθείς οιωνοί είναι τα πράγματα» επισημαίνει ο Παπαδιαμάντης και κλείνει το άρθρο του με μια σύντομη αναφορά στα εν εθνικά ζητήματα.

Σ' αυτό το κομμάτι (που αναδεικνύει το όλο δημοσίευμα σε μαρτυρία μνημειώδους για τον μέγα Σκιαθίτη συγγραφέα πολιτικής τόλμης) με μια σειρά ρητορικών ερωτήσεων και κατάλληλων κριτικών τοποθετήσεων σε γλώσσα που σφύζει από το πάθος της φιλοπατρίας, αποδεικνύει πως «το αμύνεσθαι περι πάτρης» δεν συγκινεί την πολιτική ηγεσία της Ελλάδας.

Αντίθετα, για την πνευματική και κοινωνική παρακμή, τον ηθικό εκφυλισμό, την πολιτική φαυλότητα ακόμα και αυτήν την οικονομική καταστροφή με την συντελεσθείσα (και ακόμα πρόσφατη τότε) χρεοκοπία της ορφανεμένης από φιλοπάτριδες ηγέτες χώρας μας, καταδεικνύει ως υπεύθυνους τους άστοργους (σαν ...τις μητριές! -όπως λέει) πολιτικούς.

«Οιωνός» Παπαδιαμάντης Αλέξανδρος

Το εκήρυξεν ο θεῖος Ὅμηρος προ ετών τρισχιλίων: Εἰς οἰωνός ἄριστος !...

Εὗρεν ευκαιρίαν να βάλῃ εἰς το στόμα του Ἑκτορος ὅλην τὴν ἀηδίαν, ὅσῃν του ἐνέπνεον κατὰ βάθος οἰωνοὶ καὶ οἰωνοσκόποι, καίτοι, λόγῳ του ἐπικού ἀξιώματος, ἦτο ἠναγκασμένος, ὁ θεσπέσιος, να περιγράψῃ μετὰ μεγάλης σοβαρότητος ὅλας τὰς τελετάς καὶ τὰς ἀσκήσεις τῶν θυσιῶν, καὶ τῶν οἰωνῶν, καὶ τῶν μαντευμάτων.

Καὶ ὁ Κάτων, ὁ ἀκάμπτος Ρωμαῖος, εἶπε, χίλια ἔτη ὕστερον: Si augur augurem...

Δηλαδή, εἴν οἰωνοσκόπος συναντήσῃ οἰωνοσκόπον, δὲν ἡμπορεῖ να κράτῃ τὰ γέλια...

Οἱ μόνοι ἀληθεῖς οἰωνοὶ εἶναι τὰ πράγματα. Πλὴν, ἀν ὑπάρχωσιν ἄλλοι συμβολικοί, ἐναέριοι ἢ ἐπίγειοι οἰωνοὶ, ἐρχονται ἐπικουρικῶς μόνον, δια ν' ἀνοίξουν τὰ ὅμματα τῶν τυφλῶν, ὅσοι δὲν βλέπουν τὰ πράγματα.

Ἀφοῦ αἰτήσω συγγνώμῃ ἀπὸ τὸν ἀναγνώστην δια τὸ βάνανυσον καὶ ὄχι πολὺ κόσμιον ἴσως τοῦ συμβόλου ἐνταύθα, θα διηγηθῶ ἓνα οἰωνόν.

Ἐνα καιρόν, δύο νέοι, ἐκ τῶν ὁποίων ὁ εἰς μοι ἐτύγχανε, δια να εἶπω κατὰ Πλάτωνα, ἐγγύτατα γένους ὦν καὶ ἐν τῷ αὐτῷ οἰκῶν, ἔκαμναν τὸν ἔρωτα εἰς μίαν νέαν, ἥτις δὲν εἶχεν εἶδησιν τοῦ πράγματος. Διότι εἶχεν ἴσως τόσους λατρευτάς, ὅσας χιλιάδας προῖκα. Δὲν εἶχε καιρόν ἢ ἰδίᾳ, με τὰς ἀβράς καὶ τρυφεράς χεῖράς της, καὶ με τοὺς μεγάλους τακεροὺς οφθαλμοὺς της, να μετρήσῃ οὔτε τὸν σωρόν της μίας οὔτε τὴν ἀγγελὴν τῶν ἄλλων.

Ἰσως οἱ δύο, περὶ ὧν ὁ λόγος, δὲν ἦσαν τόσον υγιῶς προικοθήραι, ὅσον νοσηρῶς αἰσθηματικοί. Ἡ κόρη ἦτο χαριεστάτη. Μετείχε καλῶν αἰσθημάτων καὶ δὲν ἦτο ἄμοιρος καλῆς ἀγωγῆς. Εἰσείρει τῆς οἰήσεως καὶ τοῦ ἐξιπασμοῦ τῶν νεοπλούτων, κατὰ τὰ ἄλλα ἢ τὸ ἀμεμπτος. Ἀδιάφορον ὅμως.

Ἐν δειλινόν, ἢ μίαν ἐσπέραν, δὲν ἐνθυμούμαι καλὰ, φθινοπώρου ἀρχομένου, οἱ δύο νέοι ἐκάθηντο ὑπαίθριοι, χωριστά ὁ καθεὶς, ἐξωθεν ζυθοπωλείου, καὶ ἐκοίταζαν ἀντικρὺ τὸν ἐξώστην της. Επερίμεναν πότε να φανῇ. Ἦλπιζον να πέσῃ ἐπ' αὐτοὺς ἢ ματιὰ της ἢ ποθεινὴ.

Τὸ ἐλάχιστον τυχαῖον βλέμμα της ἦσαν ἱκανοὶ να τὸ ἐκλάβουν ὡς σκόπιμον καὶ σημαντικόν, καὶ πλάττον εὐτυχίαν δι' αὐτοὺς. Μωρότεροι τοῦ Ναρκίσσου, κατωπτρίζοντο ὄχι εἰς τὸ φεύγον ρεῦμα τοῦ ρύακος, ἀλλ' εἰς τὸ αεικίνητον βλέμμα της κόρης.

Ἡ κόρη ἐξήλθεν. Εκοίταξεν ἐδῶ, ἐκοίταξεν ἐκεῖ, ἰσαξε τὰ μαλλιά της, ἔρριψε

βλέμμα εις τους δύο νέους, τους αφήκε να την κοιτάζουν και να χάσκουν, και προσήλωσε το όμμα εις εν αόριστον υψηλόν σημείον της πόλεως η του ορίζοντος, εις εν κωδωνοστάσιον η εν νέφος. Που αλλού;

Εντοσούτω εκείνοι την εθώπευον, την έτρωγον, την έλειχον, την επιπίλιζον, ενετρύφων με το βλέμμα, και ήσαν οικτρώς ευτυχείς.

Όσον και οι έγκλειστοι των υγιεινών οίκων.

Τέλος ο εις απέσπασε το όμμα.

Ίσως του ήλθεν αμυδρά η συναίσθησις του κωμικού.

Το βλέμμα του έπεσε χαμαί, εις την γην. Την στιγμήν εκείνην υπήρχεν εκεί, υπό τον εξώστην, μία μεγάλη, λευκή, υπερήφανος σκύλα. Ωραία σκύλα, γένους εκλεκτού.

Η σκύλα εχαμήλωνε κάτω την κεφαλήν και έψαχνε και εζήτει τροφήν.

Όπισθεν της ουράς της ίσταντο δύο μικρά, οικτρά κυνάρια. Τα δύο κυνάρια εμάχοντο μεταξύ των, έγρυζον, έτριζον τους οδόντας, και εζήτουν, πότε το εν, πότε το άλλο (και πάλιν αιτώ συγγνώμην), να επιβώσι της σκύλας.

Αλλά δεν έφθαναν.

Τα νώτα της σκύλας ήσαν πολύ υψηλά.

Θα τους εχρειάζετο σκαλωσιά δια ν' αναβώσιν.

Η μεγάλη, εύμορφη σκύλα, ούτε εγύριζε να τα ιδή, τα δύο κυνάρια. Έκυπτε χαμαί, εξηκολούθει να ψάχνη, και δεν ηνωχλείτο ποσώς από τας παιδιάς ούτε από τας επιχειρήσεις των.

Ούτε τα ενεθάρρυνε, ούτε τα απεθάρρυνε. Προφανώς, είχε πεποίθησιν εις τα υψηλά νώτα της.

Τα δύο κυνάρια εξηκολούθουν να μάχωνται, να γρύζουν και να δαγκάνονται, εωσότου, την ιδίαν στιγμήν έφθασε μέγας, μαύρος σκύλος.

Ο μαύρος σκύλος εγαύγισε μεγαλοπρεπώς, έδειξε τους οδόντας, εφυγάδευσε τα δύο κυνάρια, και έμεινε κύριος του πεδίου, εκρέμασε την γλώσσαν, ωργίασεν, εγαύγισε... και γαυγίζει ακόμη.

Το σύμβολον ήτο εύγλωπτον. Ο οιωνός ωμίλει αφ' εαυτού.

Ο νέος ο εις, «ο εγγύτατα και εν τω αυτώ οικών», το ενόησεν, έφυγε, και ακόμη

φεύγει, διότι δεν ήτο ικανός να τα βγάλη πέρα με τον μαύρον σκύλον. Ο άλλος δεν εβράδυne να τον ακολούθηση.

Αλλά τι εχρειάζετο ο οιωνός;

Μήπως δεν ήσαν τα πράγματα; Μήπως δεν ήτο η δυσαναλογία του πλούτου και της κοινωνικής θέσεως, και το ύψος των νώτων;

Ομοίως, και παντού αλλού.

Τι χρειάζεται ο οιωνός;

Μήπως δεν είναι τα πράγματα;

Εις οιωνός άριστος. Αλλά τις έβαλεν εις πράξιν την συμβουλήν του θειοτάτου αρχαίου ποιητού; Εκ της παρούσης ημών γενεάς τις ημύνθη περί πάτρης;

Ημύνθησαν περί πάτρης οι άστοργοι πολιτικοί, οι εκ περιτροπής μητρυιοί του ταλαιπώρου ωρφανισμένου Γένους, του «στειρεύοντος πριν και ητεκνωμένου δεινώς σήμερον»;

Άμυνα περί πάτρης δεν είναι αι σπασμωδικαί, κακομελέτητοι και κακοσύντακτοι επιστρατεΐαι, ουδέ τα σκωριασμένης επιδεικτικότητος θωρηκτά. Άμυνα περί πάτρης θα ήτο η ευσυνείδητος λειτουργία των θεσμών, η εθνική αγωγή, η χρηστή διοίκησις, η καταπολέμησις του ξένου υλισμού και του πιθηκισμού, του διαφθείραντος το φρόνημα και εκφυλίσαντος σήμερον το έθνος, και η πρόληψις της χρεοκοπίας.

Τις ημύνθη περί πάτρης;

Και τι πταΐει η γλαυξ, η θρηνούσα επί ερειπίων; Πταΐουν οι πλάσαντες τα ερείπια. Και τα ερείπια τα έπλασαν οι ανίκανοι κυβερνήται της Ελλάδος.

Και σήμερον, νέον έτος άρχεται. Και πάλιν τι χρειάζονται οι οιωνοί;

Οιωνοί είναι τα πράγματα.

Μόνον ο λαός λέγει: «Κάθε πέρσι καλύτερα».

Ας ευχηθώμεν το αρχόμενον έτος να μη είναι χειρότερον από το έτος το φεύγον.

Πηγή: Αλέξανδρου Παπαδιαμάντη με τίτλο «Οιωνός» που δημοσιεύθηκε στην εφημερίδα Ακρόπολις την 01 Ιανουαρίου 1896.

Το κείμενό του Αλέξανδρου Παπαδιαμάντη με τίτλο «Οιωνός» που δημοσιεύθηκε

στην εφημερίδα Ακρόπολις την 01 Ιανουαρίου 1896 είναι ένα κείμενο που συνδυάζει την αξίωση για ευσυνείδητη λειτουργία των θεσμών, με την πρόληψη της χρεοκοπίας σε ένα άλλο. Πόσο αληθινά είναι το λόγια του μεγάλου λογοτέχνη μας ακόμη και σήμερα!

Πηγή: sophia-siglitiki.blogspot.gr